

області в умовах становлення української державності та громадянського суспільства». У результаті проведеного дослідження учениця робить такі висновки: «Цифри та відсотки свідчать про те, що в нашому місті, як і в багатьох інших молодих центрах України, до душі багатьох молодих громадян нині вселилась байдужість. Молодь просто розчинилась у політичній системі, що не несе їй процвітання й добробуту. Деякі політики стверджують, що факт, який вказує на недостатню участь громадян у різних сферах життя країни, пояснює їх задоволеність існуючим станом речей. Але ж ми знаємо, що саме тепер маємо достатньо широке й глибоке поле суспільних і політичних труднощів, коли далеко не всі громадяни можуть бути задоволеними, оскільки проблеми не вирішуються».

Питання патріотичного виховання учнів досліджує Федоренко Анастасія, учениця 11 класу Шахтарської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 2 Донецької області, у роботі «Патріотизм як соціальне явище». Під час опитування було встановлено, що розуміння поняття патріотизму визначається респондентами як любов і відданість Батьківщині, а бути патріотом – означає з повагою ставитись до історії та традицій свого народу. При цьому патріотами себе вважають 97% опитаних. Учениця зазначає, що в старшому шкільному віці пріоритетними рисами ціннісного ставлення до Батьківщини є відповідальність і дієвість, свідоме ставлення та оцінка негативних факторів у суспільстві. Старшокласники не лише ідентифікують себе з українським народом, але й прагнуть жити в Україні, пов'язати з нею свою долю, служити Вітчизні на шляху її національно-демократичного відродження.

Таким чином, учасники Конкурсу зосереджують свою увагу на питаннях українського державотворення, культурної, мовної самоідентифікації українського народу, збереженні духовних цінностей, вивченні історії рідного краю, свого родоводу. Юні

дослідники акцентують увагу на проблемах громадянського виховання у сучасній системі освіти. Молоде покоління прагне жити в Україні, вірить у її національне відродження, намагається знайти вихід з духовної, економічної, соціальної кризи.

Отже, сучасне українознавство як інтегративна наука про Україну та світове українство у світовому цивілізаційному часопросторі посідає визначальну роль у формуванні світогляду особистості, на основі якого формується система її ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань, усвідомлюється місце в суспільстві, визначаються обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною. Таким чином, українознавство як наука і навчальна дисципліна є підґрунтям для формування громадянських цінностей підростаючого покоління, оптимізації розвитку громадянської культури молоді в умовах глобалізації.

1. Кононенко П. П., Кононенко Т. П. Українознавство XXI століття: проблеми методології і шляхи їх розв'язання / П. П. Кононенко, Т. П. Кононенко. – К.: НДІУ, 2008. – 40 с. 2. Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/. 3. Програма для загальноосвітніх навчально-виховних закладів «Українознавство. 5–12 класи» / Національний науково-дослідний інститут українознавства МОН України / П. П. Кононенко, Л. Г. Касян, О. В. Семенюченко. – К.: Українське агентство інформації та друку «Рада», 2008. – 54 с. 4. Проект Концепції громадянської освіти та виховання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/doc_30112012.doc. 5. Психологічні закономірності розвитку громадянської свідомості та самосвідомості особистості: У 2-х т. / М. Й. Боришевський, М. І. Алексеева, В. В. Антоненко та ін. За ред. М. Й. Боришевського. – К.: Дніпро, 2001. – Т. 1. – 308 с. 6. Філіпчук Г. Г. Громадянське суспільство: освіта, етнокультурна, етнополітика / Георгій Філіпчук. – Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 488 с.

УДК 801.82:[82–1:398(450=161.2)«20»]

Олена Гінда

Часопис «До Світла» як «народний літопис» української трудової еміграції в Італії кінця ХХ – початку ХХІ століть

Розглянуто історію постання на початку ХХІ століття першого україномовного періодичного видання в Італії – християнського часопису «До Світла», у якому публікувалися дописи українських трудових мігрантів. Доробок кваліфіковано як «народний літопис», проаналізовано його тематику, своєрідність і спорідненість із українським заробітчанським фольклором ХІХ століття.

Ключові слова: часопис «До Світла», українські трудові мігранти в Італії, фольклор, народний літопис, народна культура, фольклорні жанри, менталітет.

The topic of the research is the history of the foundation in early XXI century of the first in Italy Christian Ukrainian-language periodical magazine named «Do Svitla» (i. e. «To the Light») which published the records of Ukrainian labour migrants. Refinement is classified as «folk record» («folk chronicle») and analyses its theme, originality and affinity with Ukrainian laborers folklore of the XIX century.

Keywords: periodical «Do Svitla», Ukrainian Working Migrants in Italy, folklore, folklore records, popular culture, folklore genres, mentality.

Одним із актуальних завдань сучасної науки, зумовлених викликами сьогодення, є всебічне вивчення української трудової еміграції, чисельність якої на межі ХХ–ХХІ століть сягала кількох мільйонів. Феномен українських трудових спільнот за кордоном може бути збагненим лише тоді, коли науковці звернуть увагу на реалії заробітчанської дійсності у всіх її проявах і контекстах. Лише прицільна дослідницька увага, спрямована на охоплення максимальної кількості аспектів життєдіяльності новітніх трудових мігрантів, здатна сформувати об'єктивність наукових і суспільних візій. На цьому тлі вивчення творчого, культурного і духовного проявів у житті зазначеної соціокультурної групи є важливою складовою цілісного пізнання проблеми. Метою даної статті є спроба

узагальнити значення першого україномовного періодичного видання в Італії – християнського часопису «До Світла» як джерела інформації про історію української еміграції в Італії в окреслений період. В українській науці не існує окремого дослідження, присвяченого цьому питанню, хоча принагідно його розглядали у своїх розвідках Віктор Соколов [15], Олена Герасименко [3], Олена Пономарева [12], Оксана Годованська [6], а також автор пропонованої статті [4; 5; 18].

Часопис «До Світла» з'явився наприкінці 2001 року під патронатом церкви Святої Софії в Римі. Журнал заснований з ініціативи першого Координатора українських греко-католицьких громад в Італії священика о. Василя Поточняка (який став його першим Головним редактором) і групи

однодумців. На сторінках часопису збереглася історія його постання. Складаючи свої повноваження пасторального Координатора у зв'язку із закінченням каденції у 2005 році, о. Василь Поточняк звернувся до читачів і членів редакції «До Світла» зі словами подяки. Згадавши поіменно всіх, хто докладав чималих зусиль, аби числа часопису регулярно виходили у світ, головний редактор, зокрема, розповів про той день, коли було прийняте доленосне для української спільноти в Італії рішення про заснування журналу. Хронологічна послідовність і докладність цієї розповіді споріднюють її з історико-документальною публіцистикою, для якої пріоритетними завжди були факт, документ, подія і, головне, – правдивість їх висвітлення. Саме ці ознаки характерні для допису, з якого наведемо один із найважливіших фрагментів: «17 жовтня 2001 р. нас троє – Лідія Дукас, бр. Павло Сковронський і я – зустрілись біля пам'ятника Т. Шевченку на Св. Софії у Римі для обговорення питання про заснування журналу. Це був нелегкий крок і, на жаль, не сприймався на початках навіть в ідеї своїй, бо “заробітчани нічим не цікавляться, тільки грошми”, – стверджувала більшість. <...> Ми тоді не мали ні комп'ютера, ні принтера, ні приміщення, ані знайомих у друкарні, не знали з-поміж себе журналістів-професіоналів. Але свідомість потреби була такою великою, що ми, не боячись багатьох “проти”, почали працю над випуском першого номера, який вийшов 1 листопада 2001 року. Згодом приєдналися інші, зокрема О. Городецький, А. Максим, р. Деркач, Л. Свірська <...> Поштовою до видання журналу було <...>, зокрема те, що наші люди в Італії – нелегали, дезорієнтовані в усіх ділянках – від юридичного статусу до пасторальної інформації, потребували чогось “свого”, рідного, в чому могли б знайти відповіді на болючі пастирські й інформаційні проблеми. Ставши координатором, я був свідомий, що без інформативного органу ми не налагодимо зв'язку з нашими людьми і не знатимемо, де вони і які в них потреби» [13, с. 4].

Зі спогадів о. Василя Поточняка, як і з матеріалів часопису в цілому, стає очевидним: часопис став *догоочікуваним простором для гуртування і спілкування* десятків і сотень тисяч українців, які прагнули заявити і розповісти про себе «*urbi et orbi*». І, наслідково, настільки ж закономірними й органічними стали зародження та подальша динаміка літературної і поетичної діяльності дописувачів, типологію й ознаки якої буде схарактеризовано нижче. У часописі залишила слід правдива і драматична сторінка історії української трудової еміграції в усій складності її розвитку, що укладалася безпосередньо українськими заробітчанами, яких на той час в Італії вже налічувалося сотні тисяч по всіх регіонах країни. Часопис виник як унікальне періодичне видання, на сторінках якого було відведено рубрики для листів і творів читачів: у такий спосіб *заробітчани вперше отримали можливість розповісти про себе в листах до редакції та у своїх поезіях*.

Концепція журналу була сформульована в першому ж його числі й відображена у зверненні редакції до читачів: члени редколегії закликали українських заробітчани надсилати «свої, часом вистраждані дописи» [10, с. 3] і при цьому наголошували, що часопис створено з метою гуртувати українську громадськість в Італії, вивести українських заробітчани «з пригнобленого стану (нелегального існування)» [10, с. 3], «діалогувати на сторінках його рубрик» [10, с. 3] на духовні й культурні теми. Члени редколегії підкреслювали, що вони, так само, як і читачі, є українськими заробітчанами, і тому можуть допомогти «простими і пережитими дописами і порадами»

[10, с. 3]. У рубриках часопису «Рідні голоси», «Новини з куточків Італії», «Як все починалось», «Як на чужині живемо», «Нашого цвіту по всьому світу», у поетичних – «Коли в душі народжується слово», «Усміхнись» – українські заробітчани розповідали про себе, розмірковували про причини своєї еміграції, обговорювали досвід адаптації на чужині, радилися один з одним, ділилися корисною інформацією. Усім цим вони започатковували формування «свого» світу і «свого» простору не лише на сторінках часопису, а й у чужій країні.

Стараннями першої редколегії «До Світла» у складі головного редактора і його співзасновника священика о. Василя Поточняка, членів редакції – Лідії Дукас, Олеса Городецького, Павла Сковронського та інших – часопис став справжньою народною трибуною: українські трудівники надсилали до редакції відверті свідчення про важкі, а часом і жорстокі реалії українського заробітчання. Труднощі емігрантського життя зумовили частотність сюжетів, які були типовими й для українських заробітчаних пісень XIX століття: розлука з рідною землею, родиною, втрачені роки, чужина і чужі люди, приниженість і страждання, гріх та спокута, жертвовність і терпіння тощо. Творчість поетів-аматорів за родовими ознаками й образно-виражальними засобами має багато спільного із традиційним заробітчанинським фольклором, проблематику і типологію якого схарактеризувала Софія Грица: «Тема соціальної неволі та протесту і похідні від неї життєві ситуації – відхід в “чужу стороню”, між чужії люди, бідкування на чужині... в тяжкій роботі, повернення додому з незначним заробітком або й без нього, знущання із знедолених трударів – проходять через усі верстви заробітчанинських пісень» [8, с. 17].

У поетичних творах українських заробітчани в Італії відображено правдиву і досі не знану сторінку сучасної трудової міграції, створену поетами-аматорами, більшість із яких написали свої перші вірші саме в еміграції. Об'єднавчу і духовну роль виходу у світ першого україномовного періодичного видання «До Світла» для життя «італійських» українців важко переоцінити, зважаючи на неструктурованість тодішнього еміграційно-заробітчанинського середовища. Свідчення самих заробітчанин про те, як змінилося їхнє життя з появою часопису, авторці статті доводилося чути чи не від кожного респондента-заробітчанина, які на той час працювали в Італії. Це ілюструє лист до редакції заробітчанина Романа Логіна, у якому він пише: «... мені потрапив до рук християнський часопис українців в Італії “До Світла”. Він зацікавив не тільки моїх сусідів по квартирі, але й інших знайомих, які придбали журнал і чекають на інші випуски. Люди з глибоким переживанням вчитуються в сторінки часопису, де наші земляки розповідають про наболіле, про радості і втіху. Вчитуючись в рядки, ніби линеш на Україну. Як духовно легше та спокійніше стає на душі» [9, с. 40].

Поява часопису мала безпрецедентний резонанс у колі заробітчанин. У перші роки існування видання, коли наклад був мізерним, більшість чисел журналу заробітчани передавали один одному, переписували від руки статті і поезії з нього, надсилали в Україну рідним і близьким, підкреслюючи олівцем чи ручкою ті статті й рядки, у яких знаходили довго замовчувану правду про своє життя в еміграції. У процесі пошуків і збирання повного комплексу чисел «До Світла» авторів статті доводилося отримувати такі «живі» часописи від членів родин заробітчанин. Пересновані закладками, підкресленнями, зі знаками окликів і трикрапками в текстах і на полях, ці раритетні числа є носіями додаткової важливої інформації про заробітчанинське життя. Ця щонайприскіпли-

віша «народна цензура», ці, розставлені самими очевидцями смислові й змістові акценти, розповідають про найтипівші колізії емігрантських випробувань.

Траплялися випадки, коли дописувачі у гостро критичній формі зверталися до редакції з проханнями зробити все можливе, аби збільшити наклад часопису, адже довший час він залишався єдиним друкованим періодичним органом для українців в Італії. Про це свідчить лист заробітчани Ольги Струтинської: «Коли мені тяжко на душі, коли туга чорною пеленою застилає очі і серце, я або молюсь, або читаю поезію. І чомусь поетичні сторінки часопису мені ближчі і зрозуміліші, ніж віршовані рядки навіть відомих поетів <...> За межі України нас виїхало мільйони, і не можна махнути рукою на таку кількість громадян – кинути їх у світ без будь-якої підтримки та інформації. А потім ще й критикувати тих, що, мов потопаючі, хапаються за соломинку, творять щось своє, близьке і зрозуміле кожному з них. На більш ніж 100-тисячну легальну громаду – один український часопис! Для кого і на кого працюють всі літературні кола – забули про мільйони своїх співвітчизників!» [16, с. 52–53]. Наведений фрагмент уповні характеризує ситуацію, яка склалася на початку 2000-х років в українській спільноті, що проживала в Італії: нестачу україномовного інформаційного друкованого органу трудові мігранти сприймали особливо болісно. Соціально-ізоляція, відсутність інформації як внутрішньої, так і зовнішньої, утруднювали і без того складне, а подекуди й драматичне становище наших співвітчизників, вигнаних на заробітки. Довгоочікувана поява «свого» часопису і заснування членами першої редколегії традиції святкування Дня Матері всією українською спільнотою в Італії засвідчили: консолідаційні ініціативи було започатковано, і вони стали потужним поштовхом для подальшої розбудови громади.

Бажання не втратити свою самобутню культуру, легітимно і публічно її маніфестувати стало причиною сплеску літературної творчості української спільноти в Італії, і цей феномен став однією з визначальних її рис, що можна проілюструвати матеріалами «До Світла». Для поетичного доробку поетів-аматорів було виділено рубрику «Коли в душі народжується слово», а згодом і гумористичний розділ «Усміхнись». Член першої редколегії часопису і ведуча поетичної рубрики Людмила Гаврущенко (на той час заробітчанина, а за фахом філолог, викладач вищої школи) відзначала, що більшість поетів-аматорів «написали свою першу поезію тут, в Італії, і, якщо б доля багатьох з них склалася по-іншому, вони, можливо б, і не дізналися, що вміють віршувати» [2, с. 22]. Зізнавалися в цьому й самі автори, принагідно наголошуючи, що головним імпульсом до творчості було намагання знайти розуміння серед співвітчизників, які пережили випробування чужиною.

Факт літературної активності української спільноти в Італії потребує окремого пояснення, оскільки у зв'язку з цим феноменом постає закономірне питання про мотивацію і причини «місцезнаходження» цього явища саме в цій, а не в іншій країні, адже контекст, умови і кількісний склад української трудової еміграції, скажімо, в Іспанії, Португалії, Греції та інших західноєвропейських країнах є подібними. Причину поетичної активності українських трудівників в Італії ми вбачаємо в суб'єктивно сприятливих обставинах – передусім у значенні людського/лідерського чинника, а саме – наявності волі до внутрішніх консолідуючих ініціатив з боку конкретних представників перших українських спільнот і, перш за все, колективу першої редколегії часопису «До Світла»: першого пасторального Координатора українців греко-католиків в

Італії о. Василя Поточняка, викладача Дрогобицької гімназії Лідії Дукас і студента папського Селезіанського університету Павла Сковронського, які були співзасновниками цього унікального «проекту».

Поетичний доробок дописувачів «До Світла» заслуговує на особливу увагу науковців. За формальними і змістовими ознаками більшість творів має атрибутику традиційних народнопоетичних, що сприяє, аби вони стали предметом історичних, народознавчих та фольклористичних дискурсів, але водночас ними не обмежувалися. Ідея назвати рубрику поезій заробітчанин «Коли в душі народжується слово» належала Лідії Дукас. Назва виявилася вдалою: у ній відбивалася типологія ситуативного контексту самої творчої акції: це було слово, яке народжувалося на чужині і виливалося у щирі сповідальні поетичні рядки. У книзі Оксани Пронюк «Під арками» наведено спогади Лідії Дукас про те, як члени редакції розпочинали втілювати задум публікації заробітчанської поезії: «Почали ми з того, що при зустрічах із людьми у парках, у сквериках, у метро просили подавати в журнал вірші, які на той час переписувалися жінками і передавалися із рук у руки. Згодом у редакцію прийшов перший лист... Читачі довірили нам своє поетичне слово, що народилося у їх зранених розлукою душах, слово щире і непідкупне. Наші дописувачі – люди різного віку, різних професій. <...> раніше ніколи не пробували писати. І тільки тут, на чужині, в короткі хвилини відпочинку чи тривожно-безсонними ночами взялися за перо, щоб у такий спосіб явити світові стан своєї душі...» (виділення наше. – О. Г.) [17, с. 328]. У тій самій книзі Оксана Пронюк цитує слова заробітчанина Богдана Пилипівки, який приєднався до редколегії кількома роками пізніше і дав таку оцінку заробітчанським поезіям: «Це щире, відверте, позбавлене пафосу слово... Справжній самобутній пласт народної творчості, за яким – жахлива трагедія, руйнація української родини, підрубана у самому корені...» [17, с. 328]. Поетична рубрика проіснувала в часописі 10 років: від часу заснування часопису у 2001 році до 2011 року, і за цей період було опубліковано близько 800 творів поетів-аматорів. Реалістичне підґрунтя цих творів зумовило типові повторювані сюжети, у яких фокусувалася громадська думка не лише авторів, а й української спільноти загалом. Подібно формувався заробітчанський фольклор XIX століття – відображення народного бачення проблеми заробітчанина, про що згадувала Софія Грица: «У 90-х роках XIX ст. з Галичини і Закарпаття розпочалась масова заробітчанська еміграція вкрай розореного українського селянства до Канади, Бразилії, США та в інші країни. На тлі важких для патріархального прикарпатського села подій, пов'язаних з еміграцією, виникли епічні пісні, які відбили глибокі переживання селян, що вирушали в далеку чужину, сподіваючись поліпшити своє злиденне становище» [7, с. 7]. У корпусі поетичних текстів сучасних українських заробітчанин типовими жанрами є ліричні поезії сповідального змісту, поетичні хроніки про життя на заробітках, меморати, наративи, поезії, близькі до народнописенної і баладної жанроформ, рідше – бувальщини з елементами соціальної і політичної сатири, коломиїковою ритмомелодикою. Амплітуда емоційної забарвленості творів коливається від безнадійно-тужливої до радісної і життєстверджувальної. У парадигмі відображуваних переживань, почуттів та емоцій домінують туга за рідною домівкою, Батьківщиною, родиною і при цьому виразно експліковано етнічну ментальність і свідомість за допомогою традиційно-народних фольклорних засобів. Одним із типових прикладів є поезія «Чужина...»

анонімного автора Н. А. (автори інколи не вказують своїх імен), яка нагадує традиційні народні ліричні пісні з елементами плачів-ламентаций:

«Чужина, чужина, чужина. / Сум, печаль, безнадія і я.
Боже милий, Ти, Боженку мій, / Як то тяжко в чужій стороні!
Кругом гори одні височать, / І пташки тут співають не так,
Тому плаче й ридає душа. / В чужині я – немов сирота.
Навіть плакати не можна мені / У далекій, у тій чужині,
Щоб не бачили люди оті, / Бо серця у них – мов кам'яні.
Чужина, чужина, чужина... / Залишилась надія одна,
Що повернуться люди усі / У домівки свої дорогі» [11, с. 37].

Повторюваність таких типових сюжетів у поезіях, з одного боку, засвідчує пролонгацію традиції заробітчанської поезії, з іншого, – типовість зазначених реалій у житті нинішніх трудових мігрантів. Загалом, соціальний статус, якого набувають трудові мігранти у приймаючих країнах, є суттєво іншим і нижчим, аніж той, який вони мали на Батьківщині, що негативно і деструктивно впливає на їхні особистісні психологічні й адаптаційні характеристики. Поза тим спільнота поступово формувалася як статусно гомогенний соціум, і з плином часу цей чинник усе більшою мірою полегшував соціальні контакти, внутрішнє взаєморозуміння. Спілкування на сторінках часопису стало урізноманітненням і поглибленням форм комунікації: дописи до редакції і поетичні твори українські трудівники сприймали як одну з таких форм – важливішу, ніж безпосередню. Формат оприлюднених думок, позиціонування себе на сторінках поважного і, довший час, єдиного часопису впливали на духовний і моральний світ українства в Італії, а тематика авторських творів, їхня емоційна палітра, образність і панівні жанроформи – на формування внутрішніх культурних традицій і пререференцій. Матеріали часопису «До Світла» яскраво ілюструють духовний поступ української спільноти в Італії, для якої об'єднувальною силою стали головні ознаки національної ідентичності: належність до свого народу, історичної Батьківщини, християнські чесноти і моральність. Свідчення, листи, хроніки з життя спільнот, різножанрові поетичні і прозові твори дописувачів й інші матеріали часопису в сукупності створили документальний «народний літопис» української еміграції в Італії – правдиву і драматичну сторінку української історії та культури.

1. Гавдеамус по-емігрантськи. Антологія творчості заробітчан. Книга II. – Рим, 2005. – 267 с. 2. Гаврущенко Л. Живу надією... /

Людмила Гаврущенко // До Світла. Християнський часопис українців в Італії. – 2002. – № 3 (5). – С. 22. 3. Герасименко О. Сучасна українська еміграція до Італії та зародження нової української діаспори / Олена Герасименко // Українознавство. – 2010. – Ч. 1(34) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/text.html?id=1971&number=75&category=8>. 4. Гинда Е. Н. Современное поэтическое творчество украинской диаспоры в Италии: свой традиционный мир в чужом пространстве / Е. Н. Гинда // Научный альманах «Традиционная культура». – 2012. – № 2. – С. 30–41. 5. Гинда О. Українська традиційна культура як структуруючий фактор життя і творчості української діаспори в Італії / Олена Гинда // Традиційна культура діаспори. Збірник наукових праць / Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. – Одеса, 2012. – С. 69–81. 6. Годованська О. Новітня українська діаспора: трудові мігранти в Італії, Іспанії та Португалії / Оксана Годованська. – Львів: Афіша, 2011. – 192 с. 7. Грица С. Від упорядників / Софія Грица // Наймитські та заробітчанські пісні: [збірник] / [упор. і вступ. стаття С. Й. Грица, О. І. Дей та ін.]. – К.: Наукова думка, 1975. – С. 5–8. 8. Грица С. Наймитські та заробітчанські пісні: [збірник] / Софія Грица; [упор. і вступ. стаття С. Й. Грица, О. І. Дей та ін.]. – К.: Наукова думка, 1975. – С. 9–28. 9. Логін Р. Хто шукає, той знаходить / Роман Логін // До Світла. Християнський часопис українців в Італії. – 2002. – № 7–8 (9–10). – С. 40. 10. Любий читачу! Слово редакції // До Світла. Християнський часопис українців в Італії. – 2001. – № 1. – С. 3. 11. Н. А. Чужина, чужина, чужина / Н. А. // До світла. Християнський часопис українців в Італії. – 2002. – № 10 (12), Листопад. – С. 37. 12. Пономарева О. Українська імміграція в Італії: стан і перспективи / Олена Пономарева // День. Щоденна українська газета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/302911>. 13. Поточняк В. Подяка усім / о. Василь Поточняк // До Світла. Християнський часопис українців в Італії. – 2005. – № 6–7 (39–40), Червень – липень. – С. 4. 14. Світло на чужих стежках. Антологія творчості заробітчан. – Кн. I. – Рим, 2005. – 146 с. 15. Соколов В. Українська трудова імміграція в Італії / Віктор Соколов // Газета «Віче» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1837/> (дата звернення 05.08.2010). 16. Струтинська О. Молюсь або читаю вірші... / Ольга Струтинська // До Світла. Християнський часопис для українців в Італії. – 2005. – № 1 (34). – С. 52–53. 17. Пронюк О. Під арками. 3 життя української громади Болоньї 2003–2006 рр. / Оксана Пронюк. – Івано-Франківськ: Сімик, 2009. – С. 463. 18. Hinda O. Folklore, Ethnocultural and Ethnomenal Elements in New Poetic Coinages of Ukrainian Working Migrants in Italy / Olena Hinda // East European and Balkan Institute, Center for International Area Studies, Hankuk University of Foreign Studies. – 2012. – Vol. 29. – P. 287–306.

УДК 323.113(=161.2)(437.311) «192/193»

Світлана Кагамлик

Працький осередок української еміграції міжвоєнного періоду в контексті діяльності Михайла Обідного

У статті аналізуються особливості діяльності Працького осередку української еміграції міжвоєнного періоду на матеріалах творчості маловідомого українського державного і культурного діяча, поета і науковця Михайла Обідного.

Ключові слова: українська еміграція, Прага, Михайло Обідний, охорона пам'яток, Український національний архів-музей, Український історичний кабінет.

The peculiarities of activity of the Prague center of Ukrainian Emigration in the Interwar period are analyzed on the materials the creative work of Mykhailo Obidny, a poor-known Ukrainian state and cultural activist, poet and scientist.

Keywords: Ukrainian emigration, Prague, Mykhailo Obidny, protection of monuments, Ukrainian National Archives Museum, Ukrainian historical study.

Дослідження проблем сучасної української еміграції, зокрема в культурно-просвітницькій сфері, потребує також історичної ретроспективи, звернення до минулого досвіду осередків та постатей визначних діячів.

Одним із провідних осередків української еміграції міжвоєнного періоду стала Прага. Столицю Чехо-Словаччини було обрано не випадково – її президент Томаш Масарик створив необхідні умови для розвитку політичного і куль-